

Sygn. akt I ACa 196/13

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 27 czerwca 2013 r.

Sąd Apelacyjny w Lublinie, I Wydział Cywilny

w składzie:

Przewodniczący - Sędzia	SA Bogdan Radomski (spr.)
Sędzia:	SA Jerzy Nawrocki
Sędzia:	SA Ewa Lauber-Drzazga
Protokolant	sekr.sądowy Agnieszka Pawlikowska

po rozpoznaniu w dniu 27 czerwca 2013 r. w Lublinie na rozprawie

sprawy z powództwa Agencji Nieruchomości Rolnych w W. Oddziału Terenowego w L.

przeciwko L. F.

o zapłatę

na skutek apelacji pozwanego od wyroku Sądu Okręgowego w Lublinie z dnia 6 grudnia 2012 r., sygn. akt I C 474/11

I. zmienia zaskarżony wyrok w ten sposób, że uchyla nakaz zapłaty Sądu Okręgowego w Lublinie wydany w dniu (...) r. w sprawie I Nc (...) i powództwo oddala;

II. zasądza od Agencji Nieruchomości Rolnych w W. Oddziału Terenowego w L. na rzecz L. F. kwotę 7200 (siedem tysięcy dwieście) zł tytułem kosztów procesu za I instancję;

III. zasądza od Agencji Nieruchomości Rolnych w W. Oddziału Terenowego w L. na rzecz L. F. kwotę 5400 (pięć tysięcy czterysta) zł tytułem kosztów procesu za II instancję.

I ACa 196/13

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 6 grudnia 2012 r. Sąd Okręgowy w Lublinie utrzymał w mocy nakaz zapłaty wydany w dniu (...) r. w sprawie I Nc (...). Nakazem tym pozwany L. F. został zobowiązany do zapłaty na rzecz powodowej Agencji Nieruchomości Rolnych w W. – Oddział Terenowy w L. kwoty 602.449,02 zł z ustawowymi odsetkami od dnia 25 września 2009 r. do dnia zapłaty oraz kosztami procesu w kwocie 14.731 zł.

Za podstawę rozstrzygnięcia sąd przyjął następujące ustalenia i wnioski :

W dniu 19 listopada 1999 r. małżonkowie D. i A. F. nabyli od powodowej Agencji Nieruchomości Rolnych nieruchomość rolną. Zabezpieczeniem wszystkich istniejących i mogących powstać w przyszłości zobowiązań D. i A. małżonków F. z umowy nabycia nieruchomości miało być poręczenie wekslowe L. F.. W związku z tym L. F. podpisał siedem weksli in blanco i wyraził zgodę na treść deklaracji wekslowej.

Pismem z dnia 3 września 2009 r. Agencja Nieruchomości Rolnych poinformowała L. F., że wypełniła podpisany przez niego weksel in blanco opatrując go datą 24 września 2009 r. Do zapłaty został przedstawiona kwota 602.449,02 zł. Pozwany L. F. należności na rzecz powodowej Agencji Nieruchomości Rolnych nie zapłacił co skutkowało wniesieniem sprawy do sądu w trybie postępowania nakazowego.

Sąd dał wiarę przedstawionym przez strony dokumentom (umowa nabycia nieruchomości, weksel, deklaracja wekslowa, opinia biegłego sądowego z zakresu badania dokumentów) . Sąd nie dał wiary zeznaniom L. F., gdzie twierdził, że nie podpisywał weksla i deklaracji wekslowej gdyż przeczy temu wydana w sprawie 2 Ds (...) opinia biegłego z Centrum (...) w S., w której to opinii biegły stwierdził, że pozwany podpisał i weksel i deklarację wekslową. Pozostałe dowody osobowe sąd uznał za nieistotne dla merytorycznego rozstrzygnięcia sprawy.

Sąd podniósł, że postępowanie w tej sprawie toczyło się w trybie postępowania nakazowego, które z mocy art. 493 § 1 kpc i art. 495 § 3 kpc

(w brzmieniu obowiązującym do dnia 3 maja 2012 r.) charakteryzowało się określonymi rygorami. Z mocy wskazanych wyżej przepisów w piśmie zawierającym zarzuty od nakazu zapłaty należy podnieść wszystkie zarzuty przeciwko żądaniom pozwu, a także wszelkie okoliczności faktyczne i dowody na ich potwierdzenie, gdyż później zgłoszone mogą być rozpoznane jedynie wtedy gdy strona wykaże, że nie mogła z nich skorzystać wcześniej lub gdy potrzeba ich powołania wynikła później. Pozwany natomiast reprezentowany przez profesjonalnego pełnomocnika w piśmie zawierającym zarzuty podniósł jedynie, że nie podpisywał weksla, ani nie brał udziału w czynnościach podejmowanych przez jego brata przy zawieraniu umowy w dniu 19 listopada 1999 r. Dopiero gdy podnoszone przez pozwanego twierdzenia nie utrzymały się wskutek wniosków opinii biegłego z zakresu badania dokumentów wówczas na rozprawie w dniu 29 września 2011 r. pełnomocnik pozwanego podniósł zarzut nieważności umowy poręczenia w świetle art. 37 kro , gdyż poręczenie pozwanego było czynnością przekraczającą zakres zwykłego zarządu majątkiem wspólnym a żona pozwanego nie wyrażała na poręczenie zgody. Zarzut ten zdaniem sądu z uwagi na regulację zawartą w art. 495 § 3 kpc w (brzmieniu obowiązującym do dnia 3 maja 2012 r.) był zarzutem spóźnionym i przez to bezskutecznym, a pozwany nie wykazał, że nie mógł go podnieść wcześniej ani, że potrzeba go powołania wynikła później.

Powyższa argumentacja legła u podstaw utrzymania w mocy nakazu zapłaty stosownie do art. 496 kpc.

Wyrok sądu pierwszej instancji zaskarżył pozwany apelacją z dnia 31 stycznia 2013 r., w której zarzucił sprzeczność ustaleń sądu z treścią zebranego w sprawie materiału dowodowego przez pominięcie zarzutu nieważności poręczenia wekslowego pozwanego wynikającego z art. 37 kro, który wymaga dla ważności poręczenia wekslowego jako czynności przekraczającej zakres zwykłego zarządu majątkiem wspólnym pisemnej zgody współmałżonka, a ważność tej czynności powinna być oceniana bez względu na to czy strony zgłaszały jakieś twierdzenia czy dowody w tej kwestii.

Wskazując na powyższe domagał się zmiany zaskarżonego wyroku przez uchylenie nakazu zapłaty i oddalenie powództwa.

Powodowa Agencja Nieruchomości Rolnych w W. w odpowiedzi na apelację domagała się oddalenia apelacji.

Sąd Apelacyjny zważył co następuje ;

Apelacja jest zasadna.

Sąd pierwszej instancji utrzymując nakaz zapłaty w mocy przyjął, że podniesiony w toku postępowania na rozprawie w dniu 29 września 2011 r. zarzut nieważności umowy poręczenia jest zarzutem spóźnionym w świetle regulacji zawartej w art. 495 § 3 kpc w brzmieniu obowiązującym w czasie składania przez pozwanego zarzutów, w świetle którego to przepisu okoliczności faktyczne, zarzuty i wnioski dowodowe niezgłoszone w piśmie zawierającym zarzuty od nakazu zapłaty mogą być rozpoznawane jedynie wtedy, gdy strona wykaże, że nie mogła z nich skorzystać wcześniej lub gdy potrzeba ich powołania wynikła później. Skoro strona pozwana nie wykazała, że nie mogła skorzystać z zarzutu nieważności poręczenia już na etapie składania zarzutów to późniejsze podniesienie tego zarzutu jest bezskuteczne i nie mogło prowadzić do uchylenia nakazu zapłaty i oddalenia powództwa.

Z wyżej przedstawioną argumentacją sądu pierwszej instancji zgodzić się nie można. Rygory określone w art. 495 § 3 kpc (obecnie już nieobowiązującym) dotyczyły podnoszenia zarzutów dotyczących faktów i dowodzenia okoliczności faktycznych, a nie zarzutów sprzeczności czynności prawnej z przepisami prawa materialnego. Fakty oraz czynności prawne,

z których powód wywodzi swoje żądanie winny być z urzędu ocenione pod kątem ich zgodności z przepisami prawa materialnego i w razie stwierdzenia przez sąd sprzeczności czynności prawnej z przepisami prawa materialnego ze skutkiem nieważności tej czynności to bez względu na to czy strona zarzuca tę nieważność czy też nie, sąd winien tę nieważność uwzględnić przy wydawaniu orzeczenia merytorycznego.

W świetle powyższego zatem tym bardziej podniesienie przez pozwanego zarzutu nieważności umowy poręczenia zobowiązywało sąd do jego oceny (por. wyrok Sądu Apelacyjnego w Katowicach z dnia 30 czerwca 2006 r. I ACa 246/06 teza 3 - LEX Nr 217203 oraz wyrok Sądu Najwyższego z 21 czerwca 2007 r. IV CSK 92/07 - LEX Nr 341631).

Sąd odwoławczy jest również sądem merytorycznym i rzeczą jego jest nie tylko kontrola prawidłowości rozstrzygnięcia sądu pierwszej instancji, ale

i ponowna ocena zebranego w sprawie materiału dowodowego w świetle kryteriów zawartych we wskazanym wyżej art. 233 kpc. Sąd drugiej instancji może - a jeżeli je dostrzeże - powinien naprawić wszystkie stwierdzone w postępowaniu apelacyjnym naruszenia prawa materialnego przez sąd pierwszej instancji, niezależnie od tego, czy zostały wytknięte w apelacji, pod warunkiem, że mieszczą się w granicach zaskarżenia (vide wyrok Sądu Najwyższego z 3 sierpnia 2006 r. - IV CSK 101/06 - LEX 195416). W tej sprawie zaskarżeniem objęte jest cały wyrok, a we wnioskach apelacyjnych skarżący domaga się oddalenia powództwa.

Przechodząc do oceny podniesionego zarzutu nieważności umowy poręczenia należy uznać go za zasadny. Pozwany pozostaje w związku małżeńskim co w sprawie jest poza sporem. Nie zawierał z żoną umów wyłączających wspólność ustawową, gdyż żadna ze stron tego nie podnosiła. Kwota, która była przedmiotem zobowiązania dłużnika głównego i za wykonanie którego to zobowiązania pozwany poręczał na dzień zawarcia umowy poręczenia wynosiła 543.900 zł. (akt notarialny k. 10v.i 11). Nie budzi wątpliwości, że poręczenie jest czynnością zarządu majątkiem wspólnym małżonków (vide wyrok SN z 22 lutego 2001 r. III CKN 293/00 LEX Nr 52380). W świetle art. 36 kro w brzmieniu obowiązującym do 20 stycznia 2005 r. zarząd majątkiem wspólnym polegał na wykonywaniu czynności zwykłego zarządu i czynności przekraczających zwykły zarząd, z tym, że te ostatnie winny być wykonywane łącznie przez małżonków bądź przez jednego z nich, ale za zgodą drugiego małżonka udzieloną w formie wymaganej dla danej czynności prawnej.

Udzielenie przez jednego z małżonków pozostających we wspólności majątkowej poręczenia w większym rozmiarze stanowiło czynność przekraczającą zakres zwykłego zarządu majątkiem wspólnym i wymaga zgody drugiego małżonka (art. 36 § 2 i art. 37 § 1 i 2 kro), chyba że zgodnie

z porozumieniem stron (co w tej sprawie nie miało miejsca) odpowiedzialność za dług wynikający z poręczenia jest ograniczona do majątku odrębnego poręczyciela (por. wyrok SN z 28 marca 2000 r. II CKN 887/98 LEX Nr 41200). Za taką czynność należy uznać poręczenie udzielone przez pozwanego, gdyż kwota zobowiązania była znaczna, a niewielki rozmiar i charakter majątku wspólnego pozwanego i jego żony (vide zeznanie pozwanego k. 195, 177v.) sprzeciwia się przyjęciu poglądu przeciwnego.

Poza sporem jest, że żona pozwanego nie wyrażała zgody na zawarcie umowy poręczenia co skutkuje nieważnością tej umowy (wyrok SN z 29 kwietnia 2003 r. V CKN 120/01 – LEX Nr 80256). Rygor ten dotyczy również poręczenia wekslowego, które miało miejsce w tej sprawie (por. wyrok SN z 28 listopada 2002 r. II CKN 1355/00 – LEX Nr 75343). Nieważność czynności poręczenia wekslowego w tej sprawie widoczna była w świetle złożonych przez stronę powodową dokumentów (weksla z poręczeniem pozwanego, deklaracji wekslowej, odpisu aktu notarialnego – na żadnym z tych dokumentów nie ma zawartego oświadczenia żony pozwanego o wyrażeniu zgody na poręczenie) i nie wymagało dowodzenia przez pozwanego faktów wskazujących na tę nieważność. Dlatego też nie jest zasadne stanowisko powoda wyrażone w odpowiedzi na apelację (k.244), a powołane w niej orzeczenie Sądu Najwyższego w sprawie V CSK 142/10 nie jest adekwatne do stanu faktycznego tej sprawy.

Wobec nieważności poręczenia wekslowego powództwo podlegało oddaleniu co czyni zasadnym zawarty w apelacji wniosek o reformatoryjne orzeczenie.

Mając powyższe na względzie Sąd Apelacyjny w Lublinie na podstawie art. 386 § 1 kpc orzekł jak w wyroku . O kosztach sąd orzekł zgodnie z zasadą odpowiedzialności za wynik procesu zasądzając koszty zastępstwa procesowego na rzecz pozwanego na podstawie art. 98 § 1 i 3 kpc w zw. z § 6 pkt 7 i § 13 ust. 1 pkt 2 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu (Dz.U. Nr 163, poz. 1348 ze zm.).